

Tehetség és társadalom

A tehetség olyan kincs, amit eltékozolni felelőtlenül. Hogy mivé lesz, múlik az egyén, de a társadalom buzgalma is. A középület szolgálja vagy meddőhanyóként vész el hasztalan? Jó másfél éve, hogy széles körű társadalmi vita után szentesítette a Minisztertanács a közoktatás fejlesztési programját. Megkülönböztetett figyelmet fordít e dokumentum a *tehetség gondozására*, s ennek szemlében tárgyalta közelmúltban a városi tanács végrehajtó bizottsága is *Szeged általános iskoláiról: hogyan gazdálkodnak az átlagosnál jobb képességű gyerekekkel*

1.

A kérdés nem kisebb horderejű, hisz gazdasági nehézségeink közepette mind fontosabbá lesz a pártlányi a szellemi tőkét. A szellemi tőkét, melynek sohasem voltunk igazán szűkében, s melynek *leendő kamatai* éppen a fiatalok képességeiben, a zsendülő tehetségben leledzenek. Mit tesznek a város általános iskoláiban a „személyi adottságok és képességek sokoldalú fejlesztésére, a különböző irányú tehetségek kibontakoztatására”? A művelődési osztály jelentéséből kiderült, jó pár esztendője elemezték a témát nevelési értekezleteken, s határozták meg iskolánként (hol-hol sajátos helyzetükből adódóan) a feladatokat. Nincs könnyű dolguk a szegedi általános iskoláknak, hisz általában zsúfolt, nagylétszámú közösségekkel dolgoznak. Legtöbbet az úgynevezett *szakosított tantervű osztályokban* tehetnek, ahol a szakosításnak megfelelő tárgyat, így a matematikát, a testnevelést, az ének-zenét

és az idegen nyelveket, magasabb óraszámú tantervű osztályokban oktatják.

Egyre népszerűbb ez a fajta képzés. Míg az 1982/83-as tanévben 176 csoport 3926 tanulója érintette, a tavalyi iskolaévben 226 csoport 4819 tanulója terjedt ki. Vagyis hát *minden ötödik szegedi* általános iskolás szakosított tantervű osztályba jár!

2.

A korábbi évek szomorú helyzetképe után külön örömdetesnek látszik, hogy a legnagyobb érdeklődés a *testnevelés* tagozat iránt mutatkozik. A város hat általános iskolájában 1300 diáknak biztosítják a fizikai képességek minőségi fejlesztését. Nem minden gond nélkül persze, hiszen — egyebet ne említsünk — a felső tagozatosok kötelező szakosztályi edzéséhez nem mindegyiküket tudják fogadni az egyesületek. Ezért aztán sokan vándorolnak szakosztályról szakosztályra, előbb-utóbb kedvüket veszve, azaz hivatalos szóhasználatnál élve: *lemorzsolódnak*.

Ami az idegen nyelveket illeti, legtöbb diák az *angolt* és az *oroszt* választja — mely vonzalom nagyjából a világpolitika erővonalainak is megfelel. Dicséretes erőfeszítéseket tesznek a lakótelepi iskolák is, ahová zöm-mel fizikai dolgozók gyermekei járnak: ahol csak lehetséges tehát, adottak a személyi és tárgyi feltételek, indítanak nyelvi tagozatos osztályokat.

A dolgok praktikus részéről annyit: az ének-zenei és a testnevelési tagozatokon *mindjárt első osztályból* indulhatnak azok a gyerekek, akiknek képességeit felvételük előtt szakemberek vizsgálatai igazolják — míg a nyelvi osztályokba *har-*

madiktól járhatnak az előző tanévek eredményei alapján. Matematikai tagozatokat azonban csak hetedikben és nyolcadikban szerveznek. Pedagógusok tapasztalatai, hogy a magasabb tantervi követelményeket támaztó osztályokban *átlagosan is jobb* tanulmányi eredmények születnek. Azokban az iskolákban pedig, ahol nincs mód a szakosított tanterv szerinti oktatásra, *fakultatív* jelleggel szorgalmazzák az úgynevezett második idegen nyelvet.

3.

Fontos műhelyei a tehetségek felismerésének, gondozásának a *szakkörök* is. Általában 8—15 gyermekkel foglalkoznak pedagógusok vagy felkért szakemberek, nem ritkán szülők, heti egy-két órában. De sok fiatal képességeire derül fény a különböző szintű *versenyeken*, vetelkedőn, szemléken, pályázatokon; jónéhány diák túnt már föl ezeken a próbákon, indult el hivatástalálva.

E röpke helyzetjelentés természetesen csak az indulásról szól. A tehetségek felismerésének, gondozásának intézményes lehetőségeit csupán az általános iskolákban szondázza. A város közép-fokú intézményeinek sokrétűsége, színkálaja lehet a *további intézményes garancia* arra, hogy ezek a tehetségek ne sikkadjanak el. Azon a nyomvonalon maradhasanak, melyek, mind a magunk, mind a társadalom számára hasznos utat tesznek lehetővé. Vagyis: kölcsönösen megtalálják számításait. A tehetség a társadalomban, a társadalom pedig a felismert és gondozott tehetségeiben.

Nikolényi István

Kiállítási napló

Tájak, struktúrák, emberek

JADWIGA GLOWACKA TAJKÉPEI egy darab Lengyelországot hoztak el a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárába. A lódzi művész (férjével együtt vendégeskedik a szegedi kiállítóteremben) alkotásainak gyökere a századelő francia posztimpreszionizmusáig vezetnek, részint a természethez való kapcsolódás, részint a feldolgozás, kifejezés, stílus tekintetében. Az 1919-ben született alkotónak elhihetjük, hogy a *természet minden művész számára örök és kimeríthetetlen forrás, feltöltődési lehetőség*. A mindig változó természet, a legkülönbözőbb hangulatokat sugalló táj, az épített emberi környezet sok-sok üzenetet rejt. Nem véletlen hát, hogy Jadwiga Glowacka festményeit hol a precíz hűség, hol a nagyvonalú átrendezés, hol a kemény kontrasztok ellentét, hol pedig a táj vibráló, izgékony, töredezett motívumai ragadják meg. Lódz, Krakó, Lublin, Ploch, Szczecin élményszerű részletei — csodálatos épületgyűtesek, folyóparti részletek, vizesek, város fölé magasodó hegycsúcsok, tengerparti képek — többek a képeslapok nyújtotta hangulatoknál, mert mindig *érzékeltetik az élményeket feldolgozó és továbbadni szándékozó embert*.

ZDZISLAW GLOWACKI STRUKTÚRAI a fizikai világlépés XX. századi elterjedésének beépülése a képzőművészetbe. Összecseng ez a törekvés — A dyval szöveg — a „minden egész eltorított” e századi élményével csakúgy, mint ahogy ma-

gába szíjva a kitáguló kozmikus világ új élményét és a mikroszkópok alatt főlátuló, eddig ismeretlen mozgásokat, energiákat, rendszereket. Mivel az idős lódzi művész azt vallja, hogy se műtermének ajtáját, sem érdeklődését nem zárhatja el a társadalom, a politika, a tudomány, a mindennapi élet mozgásaitól, *eljutott az anyag törvényeinek vizsgálatához*. Az őserőket, az ősröbánosokat, az elemi energiákat, a galaxisis történekeit és a sejtekben végbeműnő dinamikákat szeretné képpé fogalmazni. E szándékához — kipróbálva az expresszionizmust, a kubizmust, és az avantgárd sokféle stílusát — legadekvátabb kifejezőmód a tasizmus, amely leginkább közelíthet az anyag strukturális erőihez és energiáihoz, művészi formát teremtve. Ezen a festményeken *nem ábrázol* Zdzislaw Glowacki, hanem ezeknek az anyagi erőknek és mozgásoknak megragadásával *igyekszik változtatni világléte*, elfogadtatni egy új szemléletet, egy komplexebb világlátást.

CSOMOR KATALIN PÁRAS FESTMÉNYEI egy rendkívül érzékeny művész világába vezetik el azokat, akik megtekintik tárlatát a Képcsarnok Gulácsy Lajos Termében. A művész, aki 1969 óta a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában festőtanár, valódi és *magával ragadó festői vénával rendelkezik*. Finom, párszínű, elmozduló kontúrjai, ködös, őszszemesodó foltjai, izgékony vonalai nem csupán a borongós természet vagy a

napsütötte táj leképezéséi, hanem az *ember természethez való viszonyának, az elemekkel való küzdelmének, a természetben való feloldódásának jelzései is*. A Hullám, a Viharfelhők, a Vihar, a Viharban furdózik ennek a küzdelemnek hatásos megjelenítései. A Kód a parkban, a Kód, a Párás idő, a Kék idő, a Tél, az Eső után, a Havas síkság pedig nem pusztán tájleírások, hanem a színteljes feldolgozásai, hiszen szinte valamennyin ott egy-egy figura, mely máris jelképes jelentőséget kölcsönöz ezeknek a festményeknek. Legnagyobb szabású vállalkozásai pedig a Kharon és a József és tésztverei *intellektuális kompozíciók*, gondolat és megvalósulás korlátos eredményei. Csomor Katalin biztos kezű, határozott ízlésű és komoly életimozerttel rendelkező, tudatos művész.

Tandi Lajos

Mégis jó a fokhagyma?

Az ember gyakran hajlamos arra, hogy kételkedjen a gyógynövénykultusz hasznában. A kételkedés annál nagyobb, minél inkább divattossá válik egy növényi por, növényi tea, vagy nyers növényi gyógyhatásának dicsőrete. Így volt ez legutóbb a fokhagymával is, amelyről a hírközlők azt hirdették, hogy hatásos szer az érlemezsedés, és természetesen az érlemezsedés okozta szívinfarktus, agyvérzés és lábérzékenység ellen. Annál meglepőbb, hogy ez évben a tekinthetős orvosi szaklap, a *British Medical Journal*

Autóbuszok gázhajtással

Nehéz gázolaj és földgáz keverékével működő, a környezetet nem mérgező kipufogógázokat termelő dízelhajtóművet fejlesztettek ki a szovjet Központi Autó és Autómotor Tudományos Kutatóintézet szakemberei. A kísérletek bizonyították, hogy a gázdízel folyamatra átállított erőgépek vonóereje jelentősen magasabb értékű, mint a hagyományos motoroké. Az égéstermékében a mérgező anyagok mennyisége felére-harmadára csökken.

A kísérleti berendezéseket a Kámai Autógyár gépkocsijaira szerelik fel. Gáztartályokkal szerelték fel a Lvovi Autógyár hamarosan üzembe állításra kerülő autóbuszait is. Lehetőség van a magyargyártmányú Ikaruszok hasonló berendezésekkel történő felszerelésére is.

Rideg gulya Ötvöspusztán

Elmúlt Mihály napja, a pásztorok hagyományos szamárdó napja, a Sümegi Összevágás Tsz ötvöspusztai legelőjéről mégse hajtották be az állatokat. Az ott nevelt, mintegy 300 üsző továbbra is a szabadban marad, két gondozó és egy vilánpásztor felügyelete alatt járja a hófoltos legelőt. Mindössze egy fészert szolgál nekik menedékkül, annak védelmében töltik az éjszakát, s az alá húzódnak akkor is, ha erős vihar tör rájuk. A fészert mellett felállított hosszú vályúkba kapják a szabadban talált pótlásaként a silótakarmányt. Az állatokat 6 hónapos koruktól egészen a vemhességükig tartják a szabadban. A tapasztalatok szerint edzett, egészséges anyaállatok lesznek, jótulajdonságaikat erőteljesen átörökítik az utódaikra. Mindezekben túlmenően a tejhozamuk is kitűnő.

Hadüzenet a szűnyogoknak

Eltűnt a szűnyogok és muslincák hada Kazahsztán déli részén, az Il folyó árterületén. Azok a más élő szervezet számára ártalmatlan spóráképző mikrobák pusztították el őket, amelyeket a köztársaság zoológusai a talajból és a vízből nyertek. A kutatókat a szovjet tudósok Franciaország, Thaiföld, Burma és számos más ország biológiai laboratóriumaival együtt végezték.

MI? HOL? MIKOR?

1985. NOVEMBER 28., CSÜTÖRTÖK — NÉVNAPO: STEFANIA
A Nap kel 7 óra 7 perccel, és nyugszik 15 óra 57 perccel.
A Hold kel 16 óra 14 perccel, és nyugszik 8 óra 11 perccel.

VIZÁLLÁS

A Tisza vizállása Szegednél szerdán plusz 150 cm (apadó).

HETVEN ÉVE
született Konsztantyin Szimonov (1915—1979) Lenin-díjas szovjet költő, publicista, regény- és dramaturg. A honvédő háború idején haditudósítót; dolgozott a fronton, s élményanyagát karcolatgyűjteményekben dolgozta fel. Nagy hatású háborús lírája, így például Várj reám című, világszerte ismert verse rendkívül népszerűvé tette hazájában. A legnépszerűbb szovjet írók közé tartozik mindmáig; rendkívüli olvasottságát, könnyed stílusának, időszerű mondanivalójának és őszinteségének köszönhető.

ZENÉS SZÍNHÁZ

Délelőtt fél 11 órakor: Carmen — Nyugodjiasberlet.

KISSZÍNHÁZ

Este 7 órakor: A kaktusz virága — Juhász Gyula-berlet.

MOZIK

Vörös Csillag: délelőtt 10 órakor: Az utolsó szokás (színes, m. b. szovjet), délután negyed 4. fél 6 és harmadégyed 8 órakor: A tűz háborúja (színes, kanadai, III. helyár! Csak 16 éven feletieknek!).

Fáklya: délután háromnegyed 3 órakor: Az idő ural (színes magyar—francia sci-fi rajzfilm), este negyed 6 és fél 8 órakor: Az utolsó szokás (színes, m. b. szovjet).

MTESZ-székház (Kigyó u. 4.): pénteken délután 4 órakor: Dot és a Kenguru (színes ausztrál).

ÜGYELETES GYÓGYSZERTÁR

Klaudá tér 3. szám (13/57-es). Este 8 órától reggel 7-ig. Csak sürgős esetben.

BALESETI, SEBÉSZETI ÉS UROLÓGIAI FELVÉTELI ÜGYELET

Ma a balesetet szenvedett személyeket Szegeden a II. Kórház (Tolbuhin sgt. 57.) veszi fel, sebészeti felvételi ügyeletet az I. sz. Sebészeti Klinika (Pécsi u. 4.), urológiai felvételi ügyeletet a II. Kórház tart.

ÉJSZAKAI ORVOSI ÜGYELET

Este 7 órától reggel 7 óráig a felöltött lakosság részére: Szeged, Hunyadi János sgt. 1. sz. alatt. Telefon: 10-100.

GYERMEKORVOSI ÜGYELET

Munkanapokon 13 órától másnap reggel fél 8 óráig, szombaton, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel fél 8 órától másnap reggel fél 8 óráig a Lenin krt. 20. szám alatti körzeti gyermekorvosi rendelőben történik a sürgős esetek orvosi ellátása.

FOGORVOSI ÜGYELET

Mindennap este 22 órától reggel 6 óráig, szombaton reggel 7 órától hétfő reggel 7 óráig: Szeged, Zöld Sándor u. 1—3. Telefon: 14-420.

SOS LELKISEGÉLY-SZOLGÁLAT

Mindennap este 7-9 óráig reggel 7 óráig. Telefon: 11-000.

TÉVÉ

BUDAPEST 1.

8.55: Tv-torna — (ism.)
9.00: ITV
9.55: A harmadik határ — tv-filmsorozat — 8. — (ism.)

10.45: A paradicsomi völgy — osztrák rövidfilm
11.10: Orosz csillagok — szovjet rövidfilm — (ism.)
11.40: Erdők, mezők vadjai — csehszlovák rövidfilm

12.00: ITV
12.25: Képujság
13.10: ITV
16.10: Hírek
16.20: Saragossa Band — (ism.)
16.50: Utjelzők — 3.
17.25: Szociális otthonok, 1985
17.50: Képujság
17.55: Reklám
18.00: Pulzus
18.55: Reklám
19.10: Tv-torna
19.15: Esti mese
19.30: Tv-híradó
20.00: Csalládai kör
20.40: Panoráma
21.45: A nevem: Balázs Gusztáv
21.55: József Attila kortársai — Marosán György

22.50: Tv-híradó 3.
23.00: Hímnusz

BUDAPEST 2.

18.18: Műsorismertetés
18.20: Képujság
18.25: Az interjúzó ünnepi hangversenye
20.00: Shock, ami sok — angol képzőművészeti filmsorozat — 7.
21.00: Tv-híradó 2.
21.20: Telesport — labdarúgó kupa
21.45: Konsztantyin Szimonov: Ot nap háború nélkül — tv-játék — (ism.)
23.15: Képujság

17.00: Tv-híradó magyar és szerbhorvátul
17.45: Babmúsor
18.15: A tudomány melegágya
18.45: Sportmúsor
19.00: Riportmúsor
19.10: Rajzfilm
19.30: Tv-híradó 2.
20.00: Jugoszlávia — dok.-músor
21.05: Utazás a tudás közepéjébe

22.10: Izzás — jugoszláv játékfilm
23.40: Tv-híradó 3.

BELGRÁD 2.

17.30: Jelenteti a TASZSZ — szovjet tv-filmsorozat — 6

8.25: Az AVNOJN napjai — tv-filmsorozat
19.30: Tv-híradó
20.00: Partizánzsinpad
22.05: Dok.-músor
23.05: Jugoszlávia népeinek dalából

ÚJVIDEK

17.00: Tv-híradó magyarul és szerbhorvátul
17.45: Babmúsor
18.15: Örökzöld erdők — dok.-film
18.45: Kovácsok — ismeretterjesztő-músor

19.15: Rajzfilm
19.30: Tv-híradó 2., magyarul
20.00: Jugoszlávia — dok.-film
21.05: Kis ház a prérin — amerikai tv-filmsorozat

PÉNTEK DÉLELŐTT

BUDAPEST 1.

8.55: Tv-torna — (ism.)
9.00: ITV
10.00: Képek Tolbuhinból — bolgár kisfilm — (ism.)
10.20: Vízisikló és folyami rak — NSZK természetfilm — (ism.)
11.05: Utazás a kalandok földjén — osztrák rövidfilm — (ism.)
11.35: Képujság

BUDAPEST 2.

8.20: Darvasi István jegyzete
8.30: Schumann: d-moll trió
9.00: Gretry: Panurge
9.44: Nefelejcs
10.05: Diákfelőra
10.35: Tündérlátó
10.50: Orfeusz az alvilágban — részletek Offenbach operettjéből
11.41: Adamesutika — Mykolas Slutkis regénye — 18.
12.30: Ki nyer ma?
12.45: Meghívó — a budapesti NDK Centrumba
13.00: Dvorzák: VI. szimfónia
13.40: Kapcsoljuk a pécsi körzeti stúdiót

14.10: A magyar széppróza százada — eszmék és hatások — Jókai műveiben — (ism.)
14.25: Evszlávdok mesterművei
15.01: Mark Twain születésének 150. évfordulója
15.31: Nóták
16.05: Révkalauz
17.00: Údvözet az olvasónak — 2.
18.00: A Budapesti Koncert-fúvószenekar játszik
19.15: A Rádiószínház bemutatója: Ki ölte meg halhatatlan telketet? — Borislav Pekic hangjátéka
20.22: Az Állami Népi Együttes felvételeiből
21.09: Összeállítás Farkas Ferenc életéről — 4.
21.40: Miért írta meg?
22.20: Tíz perc külpolitika
22.30: A Zágrábi Szólisták játszanak
22.49: Távol
22.59: A dzsessz világa
0.10: Hímnusz
0.15: —
4.20: Éjfél után...

BUDAPEST 1.

8.05: Lerner Ferenc nótákat énekel
8.20: A Szabó család — (ism.)
8.50: Tíz perc külpolitika — (ism.)
9.05: —
12.00: Napközben — zenés délelőtt
12.10: Piti Katalin és Kelen Péter operettadalkat énekel
12.25: Néhány szó zene közben
12.30: Nemzetiségeink zenéjéből
13.05: Nostalgiahullám
14.00: Népdalok a mezőcsáti Gereben együttes előadásában
14.15: Idősebbek hullámhosszán — (ism.)
15.05: Tudományos könyvespolc
15.10: Operasárgák — (ism.)
15.45: Törvénykönyv
16.00: Rookhangversenyekből
17.05: A Prágai Swing Kvartett játszik
17.30: Zöld telefon
18.30: Slágerlista
19.05: Operettkedvelőknek
20.03: A Poptársaságya dalából
21.10: Kabarésütörtök — Slágerlista 1985!
22.20: Aradszky László, Harangozó Terező és Dobos Állita énekel —
23.20: —
0.15: Zenés játékokból
0.15: —
4.20: Éjfél után...

BUDAPEST 2.

8.25: Rejtőzködő szállodák
8.55: Barokk koncertok
9.21: Népdalok
9.33: Pest megyei óvodások énekelnek
9.53: Lottósorsolás
10.05: A merengőhöz — Vörösmarty Mihály verse
10.10: Hírszínvíg
10.40: Irántyú

BUDAPEST 1.

8.05: A csavargók — részlet Ziehrer operettjéből
8.50: Tíz perc külpolitika
9.05: Napközben

BUDAPEST 2.

8.25: Rejtőzködő szállodák
8.55: Barokk koncertok
9.21: Népdalok
9.33: Pest megyei óvodások énekelnek
9.53: Lottósorsolás
10.05: A merengőhöz — Vörösmarty Mihály verse
10.10: Hírszínvíg
10.40: Irántyú

BUDAPEST 1.

8.05: A csavargók — részlet Ziehrer operettjéből
8.50: Tíz perc külpolitika
9.05: Napközben

BUDAPEST 2.

8.25: Rejtőzködő szállodák
8.55: Barokk koncertok
9.21: Népdalok
9.33: Pest megyei óvodások énekelnek
9.53: Lottósorsolás
10.05: A merengőhöz — Vörösmarty Mihály verse
10.10: Hírszínvíg
10.40: Irántyú

BUDAPEST 1.

8.05: A csavargók — részlet Ziehrer operettjéből
8.50: Tíz perc külpolitika
9.05: Napközben

BUDAPEST 2.

8.25: Rejtőzködő szállodák
8.55: Barokk koncertok
9.21: Népdalok
9.33: Pest megyei óvodások énekelnek
9.53: Lottósorsolás
10.05: A merengőhöz — Vörösmarty Mihály verse
10.10: Hírszínvíg
10.40: Irántyú

BUDAPEST 1.

8.05: A csavargók — részlet Ziehrer operettjéből
8.50: Tíz perc külpolitika
9.05: Napközben

BUDAPEST 2.

8.25: Rejtőzködő szállodák
8.55: Barokk koncertok
9.21: Népdalok
9.33: Pest megyei óvodások énekelnek
9.53: Lottósorsolás
10.05: A merengőhöz — Vörösmarty Mihály verse
10.10: Hírszínvíg
10.40: Irántyú

BUDAPEST 1.

8.05: A csavargók — részlet Ziehrer operettjéből
8.50: Tíz perc külpolitika
9.05: Napközben

BUDAPEST 2.

8.25: Rejtőzködő szállodák
8.55: Barokk koncertok
9.21: Népdalok
9.33: Pest megyei óvodások énekelnek
9.53: Lottósorsolás
10.05: A merengőhöz — Vörösmarty Mihály verse
10.10: Hírszínvíg
10.40: Irántyú

BUDAPEST 1.

8.05: A csavargók — részlet Ziehrer operettjéből
8.50: Tíz perc külpolitika
9.05: Napközben

BUDAPEST 2.

8.25: Rejtőzködő szállodák
8.55: Barokk koncertok
9.21: Népdalok
9.33: Pest megyei óvodások énekelnek
9.53: Lottósorsolás
10.05: A merengőhöz — Vörösmarty Mihály verse
10.10: Hírszínvíg
10.40: Irántyú

BUDAPEST 1.

8.05: A csavargók — részlet Ziehrer operettjéből
8.50: Tíz perc külpolitika
9.05: Napközben

BUDAPEST 2.

8.25: Rejtőzködő szállodák
8.55: Barokk koncertok
9.21: Népdalok
9.33: Pest megyei óvodások énekelnek
9.53: Lottósorsolás
10.05: A merengőhöz — Vörösmarty Mihály verse
10.10: Hírszínvíg
10.40: Irántyú

BUDAPEST 1.

8.05: A csavargók — részlet Ziehrer operettjéből
8.50: Tíz perc kül